

Rasowe gołębie, drób, króliki i inne zwierzęta

Internetowy kwartalnik dla hodowców

Nr 50 (kwiecień – czerwiec 2026)

© Małgorzata Zduńczyk, Zdzisław Jakubanis, Manfred Uglorz

Korekta: Zdzisław Jakubanis

Skład: Manfred Uglorz

Redakcja nie odpowiada za nadesłane teksty i zastrzega sobie dokonanie w nich koniecznych zmian.

Przedruk, odtwarzanie lub przetwarzanie całości lub fragmentów internetowego czasopisma (Rasowe gołębie, drób, króliki i inne zwierzęta [Internetowy kwartalnik dla hodowców]) w mediach każdego rodzaju wymaga zezwolenia Redakcji.

Wszystkie zdjęcia i rysunki wyłącznie dla celów poglądowych.

All photos and drawings for illustrative purposes only.

Alle Fotos und Zeichnungen dienen nur zur Veranschaulichung

Na stronie tytułowej: Gile (*Pyrrhula pyrrhula*) – Fot. Zdzisław Jakubanis

Kontakt: niwela@gazeta.pl

Spis treści

Manfred Uglorz, *Turkot bucharski*, 4

Manfred Uglorz, *Turkot rosyjski*, 9

Manfred Uglorz, *Hiszpańska białolica*, 11

Manfred Uglorz, *Indyk z Brianza*, 13

Marek Jerzy Uglorz, *Rozella czarnogłowa*, 15

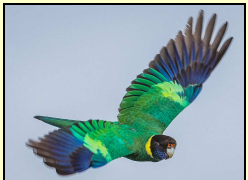
Marek Jerzy Uglorz, *Rozella żółtolica*, 20

Manfred Uglorz, *Aborygenek długoczuzy*, 22

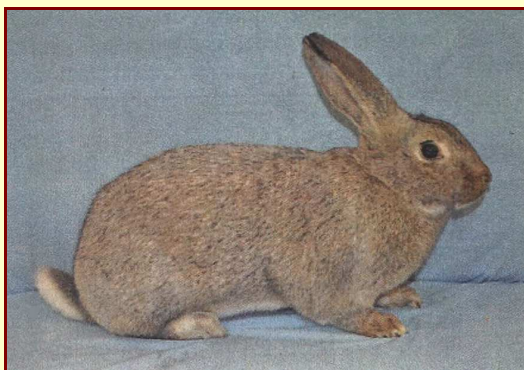
Zdzisław Jakubanis, *Apiterapia*, 25

Wzorce, 31

Hiszpański pocztowy wystawowy, olbrzym transylwański,
srebrzysty św. Huberta

Filatelistyka, 43

Turkot bucharski (EE 501)

N: Bucharische Trommeltaube, F: Tambour de Boukharie, A: Bokhara Trumpeter

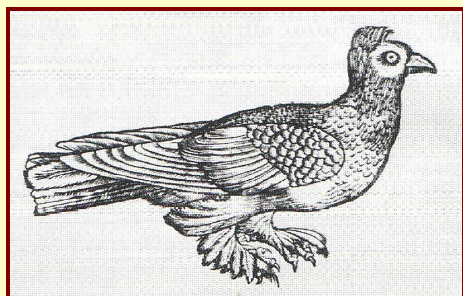
Grupa VI – turkoty

Obrączka numer 12

Pochodzenie

Turkoty pochodzą z Azji Środkowej. Najstarsza wzmianka o turkotach znajduje się w kronice perskiego pisarza Abul Fazla, napisanej w języku perskim, w której opisuje głównie dzieje Wielkiego Mogoła – Dżalal ad-Din Muhammada Akbara, panującego w Indiach w latach 1556–1605. Był on wielkim miłośnikiem gołębi. Abul Fazl wśród różnych ras gołębi, wówczas hodowanych, wymienia gołębia o nazwie „boghah”, co znaczy turkot.

W Europie za najstarsze świadectwa istnienia turkotów uważa się prace: Ulissesa Aldrovandiego, lekarza i przyrodnika z Bolonii we Włoszech (*Ornithologiae tomus alter* – 1600) oraz Conrada Gesnera (1617). Gesner w swojej książce pt. *Vogelbuch*, (1557) umieścił rysunek turkota rosyjskiego.

Jeśli chodzi o turkota bucharskiego, to jak nazwa wskazuje, powstał w Bucharze (Uzb. Buxoro), leżącej w dolinie rzeki Zarafszan w Uzbekistanie. Jednak przodkowie turkotów bucharskich pochodzą z Persji (obecny Iran). W przeszłości bardzo popularne były w Rosji, do której dwukrotnie był sprowadzane.

Do Niemiec turkot bucharski zostały sprowadzone około 1872 roku, gdzie posłużyły do wyhodowania kilku ras niemieckich turkotów.

O turkocie bucharskim pisze Gustaw Prütz (*Illustriertes Mustertuben-Buch*, s. 65nn). Oczywiście, nie jest to jedyna praca w języku niemieckim, przed i po niej było wiele prac, opisujących turkoty z Buchary. Między innymi Lavale'go i Schachtzabela.

Dawne prace w języku polskim nie są liczne. Prawdopodobnie pierwszy o turkotach pisał Stanisław Konstanty Pietruski, w III tomie swojej pracy pt. *Hodowla ptaków*, s. 130nn.

Opis turkota umieścił także w swojej książce Artur Edward hr. Sumiński, (*Hodowla gołębia rasowego i standard polski*, 1898, s. 64). Jednak nie wiadomo o jakim turkocie pisał. Znacznie więcej pisze Eugeniusz Adolf Terlecki w swojej książce pt. *Chów gołębi* (1907) s. 89-91.

Terlecki pisze, że turkot bucharski jest »o wiele większy od angielskiego kariera, posiada szeroką głowę, opatrzoną silnym średnio długim dziobem i krótką silną szyję. Pierś szeroka wypukła, grzbiet również szeroki, a cały tułów pełny, pokryty obfitem, gęstym, jednakowoż napuszystem opierzeniem – skutkiem czego gołąb ten wydaje się więcej silny i krępy, niż jest w istocie, a krótkie i grube nogi, opatrzone wielkimi papuciami, czynią go jeszcze bardziej ociężałym. Dziób jest u turkotów bucharskich tzw. „nowego stylu”, t.j. u oryginalnych, sprowadzonych, jasnorogowy, prawie biały, a oczy wyłącznie perłowe, otoczone pięknymi, czerwonymi obwódkami. Inne osobniki, t. zw. staroangielskiego typu, posiadają dziób ciemny, a oczy czerwone pomarańczowe, niekiedy perłowe. Wreszcie trzy są jeszcze znamiona, które się gołębie bucharskie w szczególności cechują:

1. t.zw. róża lub czapeczka, w Niemczech goździkiem (Nelke) zwana; jest to rodzaj czapeczki, albo lepiej pompona, utworzonego z wąskich piórek, które się promienisto od środka, znajdującego się u nasady dzioba, rozchodzą i z jednej strony aż do muszlowatego czuba sięgają, a z drugiej przez oczy się zwieszają, tworząc w ten sposób prawie zupełny okrąg. Średnica tej róży powinna wynosić około 25 mm.

2. Czub muszlowaty powinien znajdować się wysoko na tylnej części głowy i w pięknie kolistej formie otaczać rózę, a kończyć się w kształcie maleńkiej rozetki w okolicy oczów.

3. Opierzenie nóg zaczyna się od stawu skokowego i tworzy na palcach gęste długie papucie, które nigdy nie są za gęste i za długie. Niektóre dochodzą do 10 cm. długości; jednakowoż nie należy nigdy za wiele wagi kłaść na bardzo długie papucie, gdyż często w takich razach właśnie opierzenie głowy (róża, czub) okazuje pewne wadliwości, a ważniejsze są te cechy, aniżeli długość papuci.

Gołębie turkoty bucharskie bywają białe, czarne (Schwarz- und Weiss-Schecken) i czarno-pstre. Ostatnie uważa Fullton obok czarnych za najlepszą odmianę. Gołąb ten jest z natury flegmatyczny, z powodu swej ociężałości mało lotny, turkotanie u niego nie jest wybitne, owszem słabsze, niż u innych osobników tej rasy, natomiast bardziej niż u innych rozwiniętą jest róża, która często oczy zupełnie zasłania, co zmusza do przycinania ich piórek, zwłaszcza w porze wiosennej podczas parzenia się, aby mogły szukać ziarna i karmić młode. Wymagają one starannej pielęgnacji i czystości» (zachowana została dawna pisownia).

Charakterystyka ogólna i cechy rasowości

Turkot bucharski jest mocnym, przysadzistym, bardzo głęboko osadzonym gołębiem, z bogatym upierzeniem, o poziomej postawie, z luźną zaokrągloną koronką, bogatą rozetą oraz z wyjątkowo długimi łapcami.

Turkot bucharski na dole rysunku

Głowa turkota bucharskiego jest mocna, płaska i szeroka, z bardzo szeroką bogato upierzoną i luźną, zaokrągloną koronką, która w tylnej części szyi tworzy bujną grzywę. Bujnie rozwinięty, okrągły jest tzw. goździk, przykrywający czoło, górną część głowy i cały dziób. **Oczy** ma perłowe, ciemne u białych i plamistych (szeków) z jasną głową, ale należy dążyć do koloru perłowego. Kolor **brwi** jest zgodny z kolorem upierzenia.

Turkot bucharski ma **dziób** średniej długości, powinien być mocny, a w zależności od barwy upierzenia jest od jasnego do czarnego, lecz pożądany jest kolor jasnorogowy.

Szyja bucharskiego turkota jest krótka, bardzo gruba i pełna; **pierś** szeroka, dobrze wyklepiona, noszona bardzo nisko; **plecy** szerokie, długie, tylko nieco opadające; **skrzydła** stosunkowo długie i szerokie, a lotki sięgają końca ogona i luźno na nim spoczywają; **ogon** z szerokimi sterówkami, przynajmniej tak długi jak najdłuższe lotki.

Nogi u turkota z Buchary są krótkie, z gęstymi i długimi łapcami, których pióra są szeroko odstające na boki i łączące się z sępiami piórami. Całe **upierzenie** jest bogate w długie, szerokie i luźne póra.

Rodzaje kolorów

Biały, czarny, andaluzyjski, czerwony, żółty, niebieski z czarnymi pasami lub bez pasów, niebieski grochowy; pstroglowe, tygrysie i plamiste (szeki) w kolorze czarnym, czerwonym i żółtym.

Kolory i rysunek

Stare rasy gołębi zazwyczaj występują w licznych kolorach i rysunkach. Tak jest również w przypadku turkotów bucharskich.

U jednokolorowych pożądany jest możliwie czysty, równomiernie nasasycony kolor. Najczęściej hodowane są białe, czarne, niebieskie, czerwone i żółte turkoty z Buchary.

Znane są również:

1. **Andaluzyjskie**. Mają one czarnoniebieską głowę, szyję, pierś i brzuch, jak również ogon, ale w nieco jaśniejszym kolorze. Każde pióro na jaśniejszej tarczy skrzydła ma czarne oblamowanie, ale lotki ciemne. Niewielka ilość rdzawego koloru jest dopuszczalna.
2. **Pstroglowe**. Mają nasycony kolor czarny; barwne upierzenie głowy przeplatane jest u nich białymi piórami. Jeśli występuje z różą na skrzydłach, to na ramionach mają kilka (5-10) białych piórek.
3. **Tygrysie**. Mają kolorowe lotki i ogon, ponadto równomiernie rozmieszczone białe pióra na podstawowym kolorze.
4. **Plamiste** (szeki). Mają możliwie równomiernie rozmieszczone białe partie piór na podstawowym kolorze. Dozwolone są całkowicie białe lotki, ogon i łapcie.

Duże wady

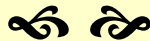
Do wad zalicza się: wąską, słabą budowę ciała; wyprostowaną postawę, wysoką sylwetkę; słaby, obwisły lub prześwitujący, ograniczający widoczność goździk; słabo upierzona, mocno wisząca koronkę; słabe upierzenie nóg, wadliwe upierzenie pomiędzy palcami, duże błędy w kolorze i rysunku.

Dane do oceny

Przy selekcji gołębi do dalszej hodowli i na wystawach, bierze się pod uwagę: wygląd ogólny, budowę ciała, postawę, sylwetkę, strukturę upierzenia głowy, upierzenie nóg, kolor oczu, kolor upierzenia i rysunek.

Manfred Uglorz

Turkot rosyjski

Русский барабанщик

N: Russische trommeltauben

Grupa VI – turkoty

Obrączka numer 12

Pochodzenie

Turkoty rosyjskie, jak nazwa wskazuje, na pochodzą z Rosji. Brak jest danych kiedy i gdzie w Rosji zostały wyhodowane. Ich krew płynie w wielu europejskich turkotach, ale także w rosyjskich lotnych gołębiach tarczowych.

Charakterystyka ogólna i cechy rasowości

Rosyjskie tarczowe są żywotne, płodne, aktywne i waleczne, o szerokim, masywnym ciele. Łatwo i szybko adaptują się do lokalnego klimatu i są niewymagające pod względem opieki. Są to stosunkowo duże ptaki (od 38 do 40 cm długości), dobrze wysiadujące jaja i z powodzeniem karmiące młode. Przy regularnym szkoleniu mogą latać razem ze stadem gołębi pocztowych

Głowa turkota rosyjskiego jest nieco wydłużona, płaska i szeroka, z dwoma czubami – jednym u nasady dzioba, w kształcie pierzastego goździka, lub grzywki a drugi z tyłu głowy, w kształcie szerokiej i gęstej koronki. **Oczy** są u niego duże, wyraziste, czerwonożółte, czasami z brązowym odcieniem, lub perłowe. **Dziób** ma średniej długości, a jego kolor odpowiada barwie upierzenia głowy (jasne lub ciemne). Mało zwarta koronka, wskazuje na domieszkę krwi turkota bucharskiego.

Szyja turkota rosyjskiego jest krótka i gruba; **pierś** szeroka i wypełniona; **skrzydła** długie, mocne, z lotkami spoczywającymi na ogonie. Ogon jest średniej długości i dość szeroki; **nogi** są krótkie i bogato upierzone. Łapcie powinny mieć kształt dwóch połówek talerza.

Całe **upierzenie** jest gęste i mocne, przylegające do ciała. Upierzeni luźne jest wadą i zdradza ono bliskie pokrewieństwo z turkotem bucharskim.

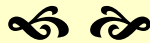
Ubarwienie upierzenia jest bardzo zróżnicowane: całkowicie czysto białe, płowe, czerwone, czarne i niebieskoszare z czarnymi pasami na tarczach.

Fot. z książki B. A. Романова, О. К. Разбесова, *Голубеводство*, 1987

Spotykane są również gołębie białe cętkowane, białogłowe, białogłowe z białymi lotkami i łapciami oraz tarczowe. Dopuszcza się także inne.

Manfred Uglorz

Hiszpańska białolica

Española cara blanca

Obrączki: 1.0 – Ø 20 mm, 0.1 – Ø 18mm.

Pochodzenie

Pochodzenie jest niejasne. Jest to stara rasa, którą zawsze nazywano hiszpańską, ponieważ została wyhodowana w Hiszpanii. Prawdopodobnie przodkami jej były czarne kury kastylijskie. Wydaje się to prawdopodobne, ponieważ jeśli przyjrzymy się uważnie czarnym kurom kastylijskim, to widzimy u nich często ślady bieli na policzkach, co sugeruje, że selekcja pod kątem tej cechy mogła prowadzić do powstania hiszpańskiej białolicej.

Charakterystyka ogólna i cechy rasowości

Hiszpańska białolica jest średniej wielkości, lekką kurą typu śródziemnomorskiego. Charakterystyczne u niej są białe policzki, prosty grzebień i łupkowoniebieskie skoki.

Kogut waży od 2,5 do 3 kg, kury od 2,0 do 2,5 kg. Kura znosi jajka o wadze 55 g i białej skorupce.

Hiszpańskie białolice występują jedynie w kolorze czarnym. Inne kolory są nieuznawane.

Kogut ma długi i cylindryczny; pochylony w kierunku ogona **tułów**; umiarkowanie dużą, długą i szeroką, noszoną wyżej niż ogon **głowę**, z charakterystycznymi dla rasy białymi **policzkami**, które powinny być bez zmarszczek i piór. **Grzebień** u niego jest prosty; średniej wielkości, czerwony i o delikatnej strukturze. Wyrasta u nasady dzioba, ma szeroką podstawę i regularne, dobrze wykrojone ząbki. Dolna część blaszki biegnie zgodnie z linią karku ale nie dotyka go. Dzwonki ma długie i delikatne, czerwone z wyjątkiem górnej części, która jest biała; **zausznicze** białe i bardzo duże, podłużne, bez fałd i zmarszczek, gładkie. Dotykają gardła i sięgają przynajmniej do połowy dzwonek; **oczy** duże, owalne

z ciemnobrązowymi tęczówkami. Wokół oczu występuje biała skóra, bez jakichkolwiek piór; dziób długi, w kolorze łupkowoniebieskim.

Szyja koguta jest długa i łukowato wygięta, z bogatą w pióra grzywą, zakrywającą ramiona; **grzbiet** ma długi, średniej szerokości, opadający w kierunku ogona; **ramiona** nieco zaokrąglone, częściowo pokryte piórami grzywy; **skrzydła** duże i długie, noszone poziomo; **siodło** bogate w liczne i długie pióra; **ogon** duży i bogaty, o szerokich sterówkach oraz długich i zakrzywionych sierpówkach, który noszony jest mniej więcej w stosunku do poziomu pod kontem 45°.

Noszona nieco wysoko **pierś**, jest zaokrąglona i wysunięta do przodu, a **brzuch** dobrze rozwinięty i wydłużony.

Podudzia z bogatym upierzeniem, u koguta są widoczne; **skoki** średniej długości, gładkie i bez piór, koloru od czarnego do łupkowobłękitnego, palce w tym samym kolorze.

Kogut ma **upierzenie** przylegające, długie i bogate.

Cechy rasowości **kury** jak u koguta, z wyjątkiem cech wynikających z płci. **Ogon** kura nosi dość nisko. **Grzebień** u niej jest bez fałd i opadający na bok, z wyjątkiem pierwszego ząbka; **zausznicze** niezbyt długie.

Duże wady

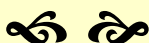
Do wad zalicza się zaczerwienione policzki, z wyjątkiem części tuż pod oczami; także spuchnięte do tego stopnia, że utrudniają widzenie; skoki w innym kolorze niż czarny lub łupkowy. Ogon noszony niezgodnie z opisem rasowości koguta i kury. Pióra innego koloru w upierzeniu.

Uwagi dotyczące hodowli

Pamiętać należy, że kury powyżej opisane pochodzą z hiszpańskiej Andaluzji, dlatego w zimie należy im zapewnić ciepły kurnik, aby nie obmarzały im grzebień i dzwonki. W miesiącach od wiosny do jesieni mogą przebywać na trawiastym wybiegu, obsadzonym drzewami i krzewami. Może to być sad, w którym znaleźć mogą dużo darmowego pokarmu.

Manfred Uglorz

Indyk z Brianza

IT: Tacchino Brianzolo

Obrączki: 1.0 – Ø 22mm, 0.1 – Ø 20mm

Pochodzenie

Pochodzi – jak wskazuje nazwa – z regionu Brianza, we włoskiej Lombardii (Włochy), rozciągającego się u podnóża Alp między Mediolanem a jeziorem Como.

Prawdopodobnie pochodzi od walońskiej rasy indyków z regionu Ronquières (Wa. *Ronkière*), po których odziedziczył ubarwienie upierzenia. Indyki z Brianza, był ceniony i licznie hodowany na początku XX wieku, ale na końcu XX wieku był na skraju wyginięcia. Od 2003 roku trwa skuteczny proces odbudowy rasy, która została dzięki staraniom Giovanniego Mazzy uznana w 2013 roku.

Charakterystyka ogólna i cechy rasowości

Indyk z Brianza jest stosunkowo lekkim ptakiem. Młody indor waży od 4 do 4,5 kg, dorosły do 4,6 kg, młoda indyczka od 3,3 do 3,5 kg, dorosła do 3,6 kg, która znosi jaja o minimalnej wadze 70 g, koloru kości słoniowej, gęsto brązowo nakrapiane.

Korpus indora jest wydłużony, szeroki w ramionach, zwężający się w kierunku ogona. **Głowę** ma średniej wielkości, całkowicie nagą, u **indyczki** jest nieco upierzona w centralnej części ciemienia.

Dziób indyków z Brianza jest: średniej długości, lekko zakrzywiony, koloru ciemnego; **oczy** są duże, z ciemnymi tęczówkami. U **indora** dobrze rozwinięte są korale na głowie, szczególnie na nieopierzonych częściach szyi; które są koloru czerwonego, przechodzące jednak w kolor niebieskawobiały w stanie pobudzenia. Nad dziobem, u nasady czoła, znajduje się mięsisty wyrostek zwisający do przodu, który w chwilach pobudzenia wydłuża się bardziej u indora (wisior), niż u indyczki.

Szyja indyków z Brianza jest średniej długości i wysunięta do przodu; **grzbiet** długi, nieco wypukły i opadający w kierunku ogona; **skrzydła** długie, przylegające do ciała; **ogon** długi, zwarty, noszony w spoczynku zgodnie z linią grzbietu; u **indorów** w stanie podniecenia jest podniesiony i w kształcie koła.

Pierś indyki z Brianza mają średniej szerokości, masywną, pełną, zaokrągloną i noszoną umiarkowanie wysoko. Dorosłe **indory** mają kępki czarnych, sztywnych włosowatych piór

na klatce piersiowej (pędzel), które u młodych ptaków jest ukryte pod upierzeniem. Pędzel u samic i bogaty pędzel u samców, świadczą o żywotności i nie powinny być oceniane negatywnie.

Brzuch u nich jest umiarkowanie rozwinięty; **podudzia** są średniej długości; muskularne, **skoki** umiarkowanie długie, mocne, czteropalczaste.

Upierzenie jest dobrze rozwinięte, przylegające do ciała.

Duże wady budowy

Zbyt duży korpus; skrzydła opadające w stanie spoczynku; tułów zbyt wąski lub bardzo szeroki; pierś wąska lub płaska; grzbiet nieopadający w kierunku ogona; podudzia niewidoczne; krótkie skoki.

Kolor upierzenia

Brązowosrebrzysty.

Indor

Szyja, klatka piersiowa i górna część grzbietu są szarobrązowe, z wyraźnym, ciemnym wzorem w formie siatki. Lotki I rzędu są ciemnoszare, z delikatnym białawym nalotem na końcach. Zewnętrzna część chorągiewek jest ciemnoszara z bardzo delikatnym białawym obrzeżeniem, natomiast wewnętrzna część jest ciemnoszara, zakończona srebrzystobiałym nalotem. Pierwsze pięć lotek II rzędu są w kolorze kości słoniowej z intensywnym, ciemnoszarym nalotem w części środkowej, bardziej skoncentrowanym po bokach stosiny; pozostałe pióra są opalizująco brązowe z czarnym nalotem, a ostatnie pióra przy ciele mają biały pasek na końcach.

Duże pióra pokryw skrzydeł, na zewnętrznej części są koloru cynamonowego, tworząc widoczny pasek, podczas gdy niewidoczna wewnętrzna część przy stosinie jest ciemnoszara, przechodząca w kremowy z ciemnoszarym nalotem. Każde pióro kończy się jasnoczarnym obrzeżem i białą końcówką. Małe pióra pokryw skrzydłowych mają czarną podstawę z kremowo-brązowym wzorem w formie siatki; kończą się czarnym pasem o silnym metalicznym połysku. Prostokątne pióra pokryw są jasnocynamonowe, z nalotem na początku, ukryte są za pokrywami, kończą się czarnym pasem z metalicznym, zielonym połyskiem, zwieńczonym białym paskiem.

Duże pióra ogona (sterówki) są koloru cynamonowego na widocznej części, podczas gdy ukryta część jest z mocnym, srebrzystym nalotem, tworząc wzór siatki. Zakończone są czarnym paskiem o opalizującym połysku i kremowym paskiem. Pióra pokryw ogonowej mają wzór siatki na kremowym tle.

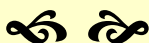
Indyczka

Ma prawie identyczne ubarwienie upierzenia jak indor, ale z bardziej wyraźnym wzorem siatki. Pióra na grzbiecie i piersi są obramowane na biało. Małe pióra pokryw skrzydłowej i górna część grzbietu mają czarną podstawę z kremową siateczką. Pióra brzucha i nóg są koloru kości słoniowej, z subtelnym wzorem siatki. Dotyczy to również piór puchowych. Dziób ma jasnobrązowy z lekkimi, czarniawymi smugami. Skoki są różowe z ciemniejszymi łuskami.

Duże wady upierzenia

Bardzo wyblakły kolor znaczeń lub całkowity ich brak; obecność białych piór na upierzeniu, głównie na lotkach.

Manfred Uglorz

Rozella czarnogłowa

Barnardius zonarius

Rząd: *Psittaciformes* (papugowe)

Obrączka: Ø 6,5 mm

Systematyka

Nazwy:	Łacińskie:	Polskie:	Inne:
Gromada:	<i>Aves</i>	ptaki	Angielska: Australian ringneck
Rząd:	<i>Psittaciformes</i>	papugowe	Czeska: Alexandr žlutolímčový
Rodzina:	<i>Platycercini</i>	papugowate	Francuska: Perruche de Port Lincoln
Rodzaj:	<i>Barnardius</i>	barnard	Holenderska: Port-lincolnparkiet
Gatunek:	<i>Barnardius zonarius</i>	Rozella czarnogłowa/ Barnard czarnogłowy	Niemiecka: Bauerlingsittich

EKOLOGIA

❖ Zasięg występowania

Rozella czarnogłowa, przez hodowców zwana także barnardem (od nazwy łacińskiej), bądź kragenem, jest jedną z najbardziej rozpowszechnionych papug w Australii. Zamieszkuje niemal cały kontynent, z wyjątkiem skrajnie tropikalnych obszarów na północy oraz gęstych lasów i wysokich gór na południowym wschodzie.

Znane są podgatunki, które występują na zróżnicowanych terenach kontynentu, jednak w miejscach, gdzie zasięgi poszczególnych podgatunków pokrywają się (np. w środkowej Australii), dochodzi do naturalnego krzyżowania się tych ptaków, co tworzy

populacje o mieszanym ubarwieniu.

- (*Barnardius z. zonarius* – Rozella czarnogłowa nominatywna [ma najszerszy zasięg]. Występuje od zachodniego wybrzeża Australii, przez tereny pustynne i półpustynne centrum, aż po północno-zachodnią część stanu Australia Południowa.
- (*Barnardius z. semitorquatus* – rozella półobrożna) Występuje wyłącznie w wilgotnych lasach południowo-zachodniego krańca Australii.

- (*Barnardius z. barnardi* – Rozella czerwonoczelna). Zamieszkuje wnętrze kontynentu we wschodniej części – od południowego Queensland, przez Nową Południową Walię, aż po północną Wiktorię i wschodnią część Australii Południowej.
- (*Barnardius z. macgillivrayi* – Rozella modrolica) Występuje w pasie od północno-zachodniego Queensland do wschodniej części Terytorium Północnego (okolice jeziora Eyre).

❖ Zajmowane stanowisko

Środowiskiem życia rozelli czarnogłowej są różnorodne siedliska, między innymi nadrzeczne zarośla, ale też otwarte zadrzewienia eukaliptusów, otwarte uprawy, pustynne zakrzewienia i obszary podmiejskie. Jedynie rozella półobrożna ma bardziej sprecyzowane wymagania co do środowiska, ponieważ preferuje wysokie zadrzewienia nadbrzeżne. Często odwiedza uprawy zbóż i sady, unika natomiast całkowicie bezdrzewnych pustyń oraz gęstych, wilgotnych lasów deszczowych.

MORFOLOGIA

Poniższy opis dotyczy rozelli czarnogłowej właściwej.

Zarówno długość ciała, czyli około 32–44 cm, jak i masa, mieszcząca się w przedziale 150–200 g (różna u podgatunków), sytuuje rozellę czarnogłową pomiędzy papugami średnimi.

Cała głowa, od jasnoszarego i masywnego dzioba aż po kark, jest intensywnie czarna lub ciemnobrązowa. Nietrudno się domyślić, że od tej cechy powstała polska nazwa "czarnogłowa". Nad dziobem nie ma czerwonego paska, a jeśli jest widoczny, prawdopodobnie mamy do czynienia z podgatunkiem *barnardi* albo mieszańcem. Tęczówka w oku jest brązowa. W dolnej części policzków widoczne są wyraźne, fioletowoniebieskie plamy. Na karku, bezpośrednio pod czarną głową, znajduje się szeroki, jaskrawy żółty pas (obroża), który nie domyka się na gardle. Dominującym kolorem grzbietu i skrzydeł jest ciemna, soczysta zieleń, natomiast lotki skrzydeł mają odcień od niebiesko-zielonego po czarniawy na końcach. Górna część piersi jest zazwyczaj zielona, tworząc kontrast z dolnymi partiami ciała. Środek brzucha jest wyraźnie żółty, co jest jedną z głównych różnic między tą odmianą a podgatunkiem *semi-torquatus*, który ma brzuch zielony. Ogon jest długi i szeroki. Środkowe pióra są zielone, przechodzące w błękit, natomiast zewnętrzne pióra mają jasnoniebieskie obrzeża z białymi koń-

cówkami. Nogi rozelli czarnogłowej są szare lub ciemnoszare.

W hodowlach występują odmiany barwne: żółta, niebieska, szara, biała oraz kombinacje tych kolorów.

Na pierwszy rzut oka płęć jest trudna do rozróżnienia, jednak u dorosłych osobników można zauważyć subtelne różnice. Samiec zazwyczaj ma nieco większą, szerszą głowę i masywniejszy dziób. Jego barwy (zwłaszcza czarna głowa) mogą być bardziej nasycone. Samica często ma nieco mniejszą głowę, a czarny kolor na głowie może być odrobinę bardziej matowy lub przechodzić w ciemny brąz.

W warunkach hodowlanych rozella czarnogłowa żyje średnio od 15 do 25 lat.

Na wolności tworzy małe, rodzinne grupy, liczące do 8 osobników. Najbardziej aktywna jest ranem i wieczorem. Wydając naturalne dźwięki nie jest ani głośna, ani dokuczliwa.

HODOWLA

❖ Pomieszczenie do hodowli

Rozella czarnogłowa nie należy do papug dużych, ale też nie do małych, więc chów klatkowy jest niewskazany. Ponieważ lubi latać w poziomie, dobrze jest, gdy zewnętrzna woliera ma 4-5 m długości. Wysokość powinna być standardowa, czyli około 2 m, zaś szerokość uwzględniać fakt, że z rozłożonymi skrzydłami ptak ma około 45 cm.

Pomieszczenie powinno składać się z części zewnętrznej oraz z suchego zaplecza wewnętrznego, do którego ptaki mogą schować się przed wiatrem i silnym mrozem. Siatka musi być mocna, ponieważ rozella czarnogłowa ma silny dziób.

Decydując się na chów w mieszkaniu, zapewnimy klatkę przynajmniej 1,5 m długą, 1 m szeroką i 2 m wysoką. Mieszkającym w takich warunkach ptakom powinno się regularnie umożliwiać wolny lot po mieszkaniu.

Rozella czarnogłowa bywa agresywna wobec innych gatunków, więc najlepiej zdecydować się na parę w osobnej wolierze.

❖ Pokarm

Karmienie rozelli czarnogłowej wymaga zachowania odpowiedniego balansu, ponieważ gatunek ten ma skłonność do tycia (szczególnie w mniejszych wolierach). Dieta powinna być urozmaicona i zbliżona do tego, co ptaki znajdują w naturze.

Można podawać różne rodzaje prosa, kanar, owies, kardi, niewielką ilość gryki, konopi, także słonecznik, ale nie jako zasadniczą część mieszanki (ok. 10%). W okresie zimowym w wolierach zewnętrznych można podawać go więcej, ale latem jego nadmiar prowadzi do chorób wątroby. Z warzyw rozella czarnogłowa chętnie zjada marchew (tarta lub w kałku), buraki, cukinię, ogórek, paprykę (z nasionami), brokuły, dynię, zaś z owoców ulubione jabłka, gruszki, banany, owoce sezonowe (truskawki, maliny, jagody), a także dziką różę i jarzębinę.

Wreszcie dietę powinno się urozmaicać gwiezdnicą pospolitą, liśćmi mniszka lekarskiego, babką lancetową, szpinakiem, no i oczywiście skielkowanymi ziarnami.

Rozella czarnogłowa ma silną potrzebę żucia, dlatego dobrze podawać jej świeże gałęzie z liśćmi i pąkami wierzby, brzozy, leszczyzny albo drzew owocowych (jabłoni, gruszy, wiśni). Przy okazji ściera sobie dziób, zjada

korę bogatą w garbniki i zajmuje sobie czas, co zapobiega skubaniu piór.

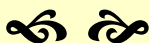
❖ Rozmnażanie

Dojrzałość płciową rozella czarnogłowa osiąga najprędzej w 2 roku życia. Jednak dobrze jest doczekać do 3-go roku i jeśli ma się dobraną parę hodowlaną wiosną można do woliery włożyć budkę lęgową o szerokości 30 cm, długości 30 cm i wysokości 50/60 cm, z otworem o średnicy 8-9 cm. Dobrze jest wyścielić ją wiórami.

Samica znosi od 4 do 7 jaj, które wysiaduje około 19 dni. Gniazdo opuszcza tylko celem żerowania bądź nakarmienia przez samca. W pierwszym tygodniu życia pisklęta karmi wyłącznie matka, później do obowiązków dołącza ojciec. Młode opuszczają gniazdo 5 tygodni później. Dokarmiane są przez rodziców przez dwa około 2 tygodnie dłużej.

Marek Jerzy Uglorz

Rozella żółtolica

Platycercus icterotis

Rząd: *Psittaciformes* (papugowe)

Obrączka: Ø 5 mm

Systematyka

Nazwy:	Łacińskie:	Polskie:	Inne:	
Gromada:	<i>Aves</i>	ptaki	Angielska:	Western rosella
Rząd:	<i>Psittaciformes</i>	papugowe	Czeska:	Rosela žultolici
Rodzina:	<i>Platycercini</i>	papugowate	Francuska:	Perrucha à oreilles jaunesa
Rodzaj:	<i>Platycerus</i>	rozella	Holenderska	Stanleyrosella
Gatunek:	<i>Platycercus icterotis</i>	Rozella żółtolica	Niemiecka:	Gelbwangensittich

EKOLOGIA

❖ Zasięg występowania

Rozella żółtolica, to gatunek papugi endemiczny, żyjącej w południowo-zachodniej Australii

Występują tu również dwa podgatunki: *icterotis* oraz *Picterotis icterotis xanthogenys*. Różnice między pierwszym a drugim podgatunkiem nie są duże. Upierzenie głowy i pierś samca *Platycercus icterotis icterotis* jest szkarłatna z żółtymi plamkami na policzkach. Pióra na grzbiecie są czarne z żółtozielonym lub czerwonym obramowaniem. Lotki są niebieskie, pióra pokryw skrzydeł są czarne z zieloną obwódką. Ubarwienie samca *Platycercus icterotis xanthogenys* jest mniej wyraźne i bledsze, lotki są ciemnoszare.

❖ Zajmowane stanowisko

Rozella żółtolica preferuje lasy eukaliptusowe i porośnięte krzewami obrzeża pól uprawnych. Często pozostają niezauważone, dopóki nie opuszczą swoich właściwych siedlisk, aby żerować na w pobliskich obszarach uprawnych.

MORFOLOGIA

W naturalnych warunkach rozelle żółtolice są najbardziej aktywne w godzinach rannych i wieczornych. Żyją w niewielkich stadach. W warunkach hodowlanych są spokojne, niezbyt głośne i szybko się oswiają. Ich głos przypomina ciche brzmienie fletu. Te walory sprawiają, że ptaki te są często spotykane w hodowlach. Zazwyczaj rozelle żółtolice nie przekraczają 25 cm długości. Wąż około 80 g. Dziób i skoki mają ciemnoszare, oczy ciemnobrunatne.

Samica różni się od samca upierzeniem. Samiec ma głowę i szyję czerwoną, z żółtą plamą na podgardlu. Samica ma głowę raczej zieloną, a jedynie pióra na czole są lekko zaczerwienione. Pierś, brzuch i klin u obu płci jest czerwony, ale pióra mają delikatne żółte obrzeżenia. Plecy, skrzydła i środkowe sterówki są zielone. Pióra w górnej części pleców otoczone czerwoną obwódką, dalej w kierunku ogona obrzeżenia najpierw czarne, następnie bardzo delikatne oliwkowe. Pióra na pokrywach skrzydłowych przy stosinach mają kolor szarozielony. Lotki są zdecydowanie ciemniejsze. Obrzeża skrajnych lotek, jak też zewnętrzne sterówki mają barwę niebieską.

Młode osobniki są koloru zielonego i jedynie kilka piórek na brzuchu ma barwę czerwoną. Brak u nich także żółtej plamy na podgardlu.

HODOWLA

❖ Pomieszczenie do hodowli

Hodowla jest łatwa. Ptaki te mogą być hodowane w pokojowych witrynach i wolierach ogrodowych, a pojedyncze osobniki także w klatkach. Woliery powinny być zadaszzone i musi być w nich przygotowane zaciszne miejsce. Rozelle żółtolice mogą na zimę pozostać w ogrodowych wolierach.

❖ Pokarm

Rozelle żółtolice w warunkach hodowlanych żywią się nasionami traw, kanaru, różnego rodzaju prosem, owsem, pszenicą, nasionami słonecznika, gwiazdnicą, kwiatami mniszka lekarskiego, młodymi pąkami, tartą marchewką, jabłkami i jagodami. Należy im także, co pewien czas podawać pokarm pochodzenia zwierzęcego.

W czasie karmienia młodych podaje się im biszkopt zmieszany z gotowanym jajkiem kurzym, małe szarańczaki i larwy mącznika.

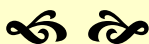
❖ Rozmnażanie

W swojej ojczyźnie żyją w niezbyt dużych stadach, liczących około 25 ptaków, ale w okresie lęgowym łączą się w pary i szukają dla siebie miejsca gniazdowania.

W wolierach dla par rozplodowych, które nie muszą być zbyt duże, umieszcza się budki lęgowe o wymiarach 25 x 25 x 40 cm. Średnica otworu wejściowego powinna wynosić około 8 cm. Na dno budki należy wyłożyć nieco trocin i wiórków sosnowych lub świerkowych. Samica w budce znosi od 3 do 8 jaj, z których po 21 dniach zaczynają się wylęgać młode. Po 30 dniach opuszczają one budki, ale nadal są karmione przez dorosłe papugi. Młode osiągają ubarwienie rodziców dopiero po pierwszym roku życia.

Marek Jerzy Uglorz

Aborygenek długoczuły

Ocyphaps lophotes

Rząd: *Columbiformes* (gołębiowe)

Obrączka: Ø 7 mm

Systematyka

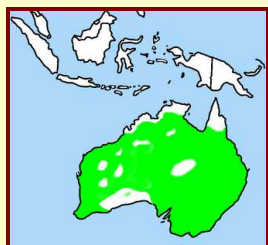
Nazwy:	Łacińskie:	Polskie:	Inne:
Gromada:	<i>Aves</i>	ptaki	Angielska: Crested pigeon
Rząd:	<i>Columbiformes</i>	gołębiowe	Czeska: Holub hnědochocholátý
Rodzina:	<i>Columbidae</i>	gołębiowate	Francuska: Colombine longup
Rodzaj:	<i>Ocyphaps</i>	<i>Ocyphaps</i>	Holenderska: Spitskuifduif
Gatunek:	<i>Ocyphaps lophotes</i>	Aborygenek długoczuły	Niemiecka: Spitzschopftaube

EKOLOGIA

❖ Zasięg występowania

Ojczyzną aborygenka czubatego jest Australia. Występuje niemal na całej powierzchni kontynentu australijskiego, z wyjątkiem terenów przybrzeżnych na północy i południowo-wschodnim, a także na niewielkich enklawach zalesionych oraz pustynnych.

❖ Zajmowane stanowisko

Żyje na terenach otwartych, w pobliżu zbiorników wodnych, których brzegi są porośnięte krzewami lub niezbyt gęsto drzewami. Preferuje tereny trawiaste, na których znajduje dla siebie urozmaicony pokarm. Można go także spotkać na polach golfowych, ogrodach przydomowych i polach uprawnych. Prowadzi raczej osiadły tryb życia i w niewielkich grupach.

Podczas żerowania jest bardzo czujny. Zbliżające się niebezpieczeństwo sygnalizuje przez trzepotanie skrzydłami, wydającymi dla nich charakterystyczny szelest.

Są bardzo towarzyskie i można je spotkać także w stadach innych ptaków.

MORFOLOGIA

Aborygenek długoczuły ma wydłużoną sylwetkę oraz charakterystyczny długi i spiczasty czubek na głowie. Tęczówka może być koloru od pomarańczowego do czerwonego. Oczy są obramowane czerwonymi brwiami.

Charakterystyczne dla aborygenków są jasnoczerwone, krótkie skoki, kontrastujące z długimi, silnymi palcami. Długość ciała aborygenka wynosi od 31 do 35 cm, z tego 15 cm przypada na ogon. Dziób jest ciemny, prawie czarny.

Samiec i samica mają jednakowe ubarwienie upierzenia. Głowa i dolne partie ciała są jasnoszare, pióra czuba ciemniejsze, szyja z boków łososioworóżowa, pokrywy skrzydłowe brązowawożółte z zielonobrazowym połyskiem oraz z poprzecznymi czarnymi paskami. Lotki są białe zakończone. Ogon jest ciemniejszy, pióra pokrywy ogonowej białe zakończone, sterówki także z białą obwódką na końcu.

HODOWLA

❖ Pomieszczenie do hodowli

Aborygenki długoczułe lepiej hodować parami, zarówno w wewnętrznych, jak i zadaszonych, osłoniętych, zewnętrznych wolierach. Wymagają dużej wolier z dużą ilością światła słonecznego. Woliera nie powinna być krótsza niż 2 m. Jeśli przylega do zamkniętego pomieszczenia, z otworem do wolier, zimą ptaki nie muszą być przenoszone do wolier wewnętrznej, bowiem dość dobrze znoszą europejskie zimy.

Zdarza się, że w większej wolierze zgodnie gniazduje więcej par. Jednak niektóre samce są bardzo agresywne i dlatego parę z agresywnym samcem lepiej trzymać w klatce, w której – jeśli jest dostatecznie duża – para także gniazduje, wysiaduje jaja i karmi swoje pisklęta. W klatce można trzymać tylko jedną parę.

W Instytucie Fizjologii Behawioralnej im. Maxa Plancka w Seewiesen (Niemcy), aborygenki czubate miały latem możliwość swobodnego lotu. Eksperyment ten jednak ostatecznie musiał zostać przerwany, ponieważ liczne puszczki, które tam występowały, skutecznie polowały na swobodnie latające gołąbki.

Aborygenki długoczubate łatwo się oswiają i lubią przebywać w towarzystwie ludzi

❖ Pokarm

Aborygenki w naturze odżywiają się różnymi nasionami i młodymi listkami ziół i krzewów. Nasiona i liście stanowią około 90% ich diety; owady i małe bezkręgowce są spożywane tylko w niewielkich ilościach. Zazwyczaj żerują na ziemi w grupach do pięciu.

W warunkach hodowlanych powinny otrzymywać różne ziarna, np. proso, jęczmień, pszenicę, ryż, groch oraz drobno posiekane owoce i rośliny zielone: szpinak, mniszek lekarski, gwiazdnicę. Wskazane jest również podawanie w niewielkich ilościach białka pochodzenia zwierzęcego.

❖ Rozmnażanie

W wolierze należy zainstalować gałęzie z koszyczkami, w których pary hodowlane wija gniazdo z dostarczonymi im małymi patyczkami i kawałkami suchych traw.

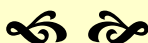
Chociaż rozmnażają się przez cały rok, jednak częściej w cieplejszych miesiącach.

Podczas tokowania samiec rozpościera skrzydła oraz ogon i wykonuje skłony głową. Towarzyszy temu ciche pohukiwanie, zsynchronizowane z kołysaniem. Jeśli samica jest zainteresowana samcem, pozostaje zazwyczaj nieruchoma i wtedy samiec zbliża się do niej i dochodzi do kopulacji.

Samica składa do gniazda 2 błyszczące jaja. Wyśiaduje je sama, ale czasem się zdarza, że bierze w tym udział również samiec. Pisklęta wylęgają się około 17. dnia i pozostają w gnieździe przez 3 tygodnie. Młode są w pełni upierzone już około dwa tygodnie po wykluciu. W tym czasie są karmione przez rodziców, którym należy dostarczać szczególnie urozmaicony pokarm. Po opuszczeniu gniazda, młode są dokarmiane przez rodziców jeszcze około 15 dni. Jak wszystkie

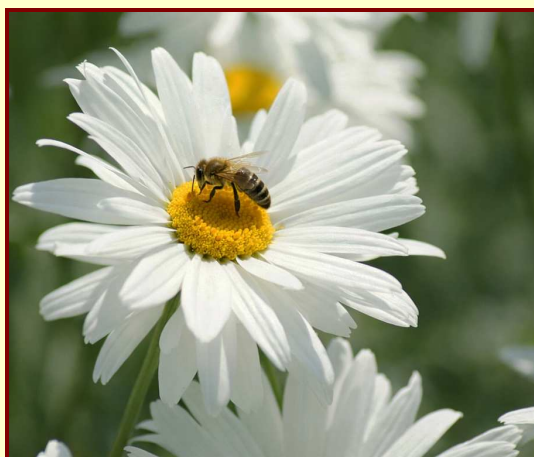
gołębiowate, rosną szybko i dość wcześnie osiągają dojrzałość płciową.

Manfred Uglorz

Apiterapia

Apiterapia – to sposób leczenia produktami pszczelimi, które były wykorzystywane od dawna w medycynie ludowej. Słowo ‘apiterapia’ pochodzi od dwóch łacińskich słów: ‘apis’ – „pszczoła” oraz *therapia* – „sztuka leczenia”, „metoda leczenia”.

Produkty pszczele, to substancje zbierane przez pszczoły z roślin zielnych, drzew oraz ich kwiatów, częściowo przez nie przetwarzanych. Do produktów tych należy: miód pszczeli, pyłek kwiatowy, pierzga i propolis, a także produkty wytwarzane w organizmie pszczoł, takie jak: mleczko pszczele, воск i jad pszczeli. W specjalnych warunkach dla celów leczniczych może być wykorzystane powietrze ulowe.

Pszczelarstwo było znane już kilkanaście tysięcy lat temu, o czym świadczą rysunki i malowidła w jaskiniach. W Hiszpanii odkryto malowidło w jaskini przedstawiające człowieka wspinającego się na skały do gniazda dzikich pszczoł. W starożytnym Egipcie trzymano pszczoły w trzcinowych ulach, a ich właściciele na tratwach pływali po Nilu w poszukiwaniu miododajnych roślin. Miód był wykorzystywany jako pożywienie i lekarstwo, a propolis do leczenia ran.

Jednym z pierwszych pisanych dokumentów potwierdzających leczenie ludzi produktami pszczelimi był papirus Ebersa z około 1500 roku p.n.e. Starożytni Grecy, Rzymianie i Arabowie używali miodu, propolisu, wosku i jadu pszczelego do leczenia wielu chorób. Hipokrates, wybitny lekarz grecki zalecał stosowanie miodu przy chorobach żołądkowo-jelitowych, a także jako środka wzmacniającego i chroniącego przed zakażeniami. Grecki filozof Arystoteles oprócz miodu do leczenia ran i wrzodów stosował propolis. W czasach współczesnych arabski lekarz Awicenna (X-XI), w swoich dziełach: *Księga uzdrowień i kanon nauki lekarskiej* opisuje korzystne działanie propolisu przy leczeniu ran od włóczyń i strzał. Jad pszczeli wykorzystywano do leczenia podagry, reumatoidalnego zapalenia stawów itp. Króla Franków (VIII-IX) leczono użądleniami pszczoł, ponieważ cierpiał na podagrę, tak samo car Rosji Iwan Groźny (XVI).

Uważany za prekursora nowoczesnej medycyny lekarz i chemik Paracelsus (XV-XVI), uwzględniał w swoich recepturach produkty pszczele w postaci miodu i wosku. Praktycznie przez kilka wieków, uczeni i lekarze używali empirycznie miodu i innych produktów pszczelich do leczenia schorzeń skórnych i reumatycznych u ludzi, a szczególnie podczas wojen u rannych żołnierzy. Dopiero od połowy XX

wieku zaczęto prowadzić badania naukowe i kliniczne dotyczące aktywności biologicznej produktów pszczelich i ich działania leczniczego.

Miód jest przede wszystkim artykułem spożywczym dostępnym w sprzedaży detalicznej w sklepach, jak i bezpośrednio u pszczelarzy. Niektóre produkty pszczele po przetworzeniu są dostępne w sprzedaży detalicznej jako preparaty lecznicze, np. maści, czy krople propolisowe w aptece, ale o tym w następnym artykule.

Aktualnie apiterapia nie jest przedmiotem nauczania w szkołach medycznych w Polsce, a jedynym krajem w Europie, gdzie apiterapia jest przedmiotem nauczania na uczelniach medycznych jest Rumunia. W Polsce jest szkoła, w której można zdobyć zawód pszczelarza, jest to Technikum Pszczelarstwo w m. Pszczela Wola, gm. Strzyżewice, pow. lubelski, woj. lubelskie. Jest to jedyna tego rodzaju szkoła w Polsce i w Europie.

Miód

Jest nie tylko smacznym i odżywczym pokarmem, ale także bardzo cennym składnikiem wykorzystywanym w apiterapii. W schorzeniach leczonych medycznie wspomaga niejednokrotnie takie leczenie.

Miód jest produktem wytwarzanym przez pszczoły miodne (*Apis mellifera*) z nektaru kwiatowego lub spadzi. Nektar znajduje się w kwiatach w postaci płynu o zawartości cukrów do 50% (sacharozy, glukozy i fruktozy) i nieznacznej ilości aminokwasów i terpenów.

Pszczoły zbieraczki pobierają nektar z kwiatów i jednorazowo zanoszą do ula około 15 – 40 mg nektaru i przekazują go robotnicom. Na 1 kg miodu pszczoły muszą zebrać nektar z kilku milionów kwiatków.

Plantacja rzepaku

Mniszek lekarski

Plantacja gryki

Słoneczniki

Kwiaty kasztanowca białego

Nawłóć kanadyjska

Spadz jest to sok roślinny, który pobierają głównie mszyce i czerwce (szkodniki), wysysając sok z młodych pędów roślin i liści. Po wchłonięciu białka, wydają sok w postaci drobnych kropek na roślinę. Sok ten zawiera około 90% cukrów, aminokwasy i sole mineralne. Tą

spadź pobierają pszczoły i masowo mrówki. Pszczoły pobierają ten płyn do wola miodowego, gdzie przechodzi różne przemiany, a następnie w ulu przekazują tę zawartość wola miodowego pszczołom robotnicom, które produkt przetwarzają, zagęszczają i umieszczają w komórkach plastra. W zależności od dostarczonego do ula produktu robotnice robią miód nektarowy, spadziowy lub mieszany nektarowo-spadziowy. Miód w ulu służy pszczołom jako pokarm, a także zbieraczkom w trakcie prac poza ulem.

Taki miód w komórkach plastra ulega przemianom określanym jako dojrzewanie. Miód dojrzwały jest gęstą cieczą o zawartości wody do 20% (miód wrzosowy do 23%), dość lepka i lekko kwaśna o pH 3,8 – 4,9. Jest produktem higroskopijnym, czyli szybko chłonie wilgoć z powietrza, co powoduje wzrost wody, a to jest niekorzystne dla jakości miodu. Miód jest artykułem bardzo trwałym, przechowywany w ciemnym i chłodnym (+10°C) miejscu nie traci swoich właściwości przez wiele lat. Skład chemiczny miodu jest uzależniony od pożytku (roślin), z których pszczoły zbierają nektar lub spadź. Najwięcej jest węglowodanów, bo około 70%, czyli są to przeważnie cukry proste: glukoza 30%, fruktoza 38% i sacharoza 1,3%. Ważną grupą są kwasy organiczne, około 0,6%, takie jak: kwas glukonowy, jabłkowy i cytrynowy. Białka w miodzie jest mało, bo około 0,3% i są to albuminy i globuliny. Występują też biopierwiastki w ilości około 0,3%, takie jak: K, P, Mg, Ca, Fe, Zn, F i Mn. W miodzie znajduje się również pyłek kwiatowy (kilka tysięcy ziaren), który może być przyczyną uczuleń u konsumentów miodu.

Krystalizacja miodu jest procesem naturalnym, ale szybkość krystalizacji zależy od ilości cukrów prostych. Szybko krystalizują miody z większą zawartością glukozy (rzepakowy), natomiast wolniej krystalizują miody o większej zawartości fruktozy (akacjowy).

Wartość kaloryczna miodu wynosi około 330 kcal/100 g.

Rodzaje miodu

W Polsce rodzaje miodów określa Polska Norma, PN-- 88/A—77626 oraz Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 3.X.2003 roku. W Polsce miody dzieli się na trzy typy, czyli: nektarowy (z kwiatów), spadziowy i nektarowo-spadziowy. Jest też wprowadzony podział miodu na odmiany, który jest uzależniony od tego z jakiego pożytku (roślin) pszczoły zbierały nektar w dużej ilości.

Odmiany miodu nektarowego, to: miód akacjowy, rzepakowy, lipowy, gryczany, nawłociowy, wrzosowy, z sadów i wielokwiatowy, tzn. taki, który jest z nektaru zbieranego przez pszczoły z wielu kwiatów rosnących w najbliższym sąsiedztwie pasieki. Miód spadziowy może być ze spadzi liściastej lub spadzi iglastej w zależności od tego, czy pasieki znajdują się przy dużych kompleksach drzew liściastych (duże parki ze starodrzewiem, czy lasami iglastymi).

Mogą być też miody nektarowe wytwarzane na małą skalę, kiedy pszczelarze wywożą ule na plantacje np. malin, gryki, lawendy, słoneczników, fasoli, nostrzyka itp. Niektórzy pszczelarze, w miarę możliwości sami sieją rośliny miododajne, takie jak: facelia błękitna, gorczyca biała, koniczyna biała i perska, czarnuszka, ogórecznik i wiele innych.

Właściwości lecznicze miodów

Działania lecznicze miodów niezależnie do ich odmiany, nie są przedmiotem badań klinicznych, ani obserwacji lekarzy, ale są obserwacjami zaczerpniętymi z medycyny ludowej lub osób zajmujących się leczeniem środkami naturalnymi (ziołolecznictwo).

Działanie miodu podanego doustnie jest na ogół rozgrzewające i dlatego od dawna był wykorzystywany do leczenia przeziębienia, nieżytów górnych dróg oddechowych (gardła, zatok i nosa). Miód należy spożywać na czczo, wtedy jest lepiej wchłaniany w jelitach, pić w ciepłych napojach (nie rozpuszczać w gorącym płynie) lub można miód bezpośrednio brać do ust i trzymać do chwili jego rozpuszczenia.

Przy schorzeniach układu nerwowego w medycynie ludowej miód jest używany jako środek uspokajający i ułatwiający zasypianie, a przyjmowany regularnie działa korzystnie na osłabiony system nerwowy przy stanach przemęczenia pracą umysłową, wycieńczeniu, otępieniu starczym i wszelkiego rodzaju nerwicach. Przyjmowanie miodu nie wyklucza przyjmowania specyficznych leków zaleconych przez lekarza. Miód jest zalecany przy leczeniu przewlekłych nieżytów żołądka i jelit, wątroby i woreczka żółciowego, zaparc i biegunek. Oprócz stosowania doustnego, miód bywa stosowany z powodzeniem do leczenia schorzeń skórnych, takich jak: trudno gojące się rany odleżynowe, oparzeniowe, wrzody, czyraki, rany cukrzycowe, itp.

Niektórym miodom nektarowym przypisuje się korzystne działanie przy niektórych schorzeniach, co zostało sprawdzone przez dziesiątki lub setki lat stosowania miodów w celach leczniczych.

Miód rzepakowy

Ma szerokie zastosowanie w żywieniu ludzi i jest stosowany w stanach wyczerpania fizycznego i psychicznego. Stabilizuje ciśnienie krwi i hamuje procesy miażdżycowe. Polecany przy chorobach układu moczowego.

Miód akacjowy

Stosowany chętnie do słodzenia napojów dla dzieci, a także dla diabetyków, ale w małych ilościach. I jak inne miody jest stosowany przy nieżytach żołądka, jelit, nerek i ma działanie uspokajające.

Miód lipowy

Jest uważany za najlepszy środek przy przeziębieniu i grypie. Ma działanie napotne, przeciwgorączkowe i przeciwkaszlowe. Ma działanie rozkurczowe i moczopędne, co dość skutecznie likwiduje obrzęki.

Miód gryczany

Zapobiega chorobom serca i układu krążenia na podłożu miażdżycowym. Podobnie jak miód akacjowy może służyć diabetykom jako środek słodzący napoje. Ma zastosowanie z powodzeniem przy leczeniu niedokrwistości u dzieci, jak i osób dorosłych, szczególnie w okresie rekonwalescencji po ciężkich operacjach. Po złamaniach przyczynia się do szybszego tworzenia kostniny. Działa wspomagająco przy terapii przeciwnowotworowej.

Miód wrzosowy

Ma działanie moczopędne i działa leczniczo w chorobach nerek, dróg moczowych i prostaty. Bywa także stosowany w dnie moczanowej i chorobach reumatycznych.

Miód nawłociowy

Nawłoc kanadyjska jest rośliną inwazyjną, kwitnącą od lipca do października i jest miododajna. Miód ma właściwości antybakteryjne i może być stosowany przy wszelkiego rodzaju zakażeniach.

Miód wielokwiatowy

Działa przeciwzapalnie, antybakteryjnie i wspiera układ odpornościowy. Sprawdza się w walce z przeziębieniem, łagodzi dolegliwości żołądkowe, wspomaga regenerację po wysiłku. Dzięki zawartości pyłków kwiatowych, pomaga uodpornić się na alergie.

Miody ze względu na swoje właściwości są wykorzystywane przez wiele firm do produkcji kosmetyków z miodem. Kosmetyki takie to, np. kremy do rąk i dłoni o działaniu nawilżającym, odżywczym, regenerującym, pielęgnacyjnym. Maseczki z miodem do twarzy, nawilżają suchą skórę, łagodzą podrażnienia i zaczerwienienia skóry, regenerują skórę twarzy z trądzikiem. Szampon do włosów z dodatkiem miodu utrzymuje wilgoć we włosach, wzmacnia cebulki

włosowe, nadaje włosom połysk i regeneruje suche i łamliwe włosy. Kąpiele w wodzie z dodatkiem miodu działają odprężająco i relaksacyjnie, a skóra staje się gładka, nawilżona i mniej podatna na podrażnienia. Miód może być na ciepło wykorzystywany do masażu ciała, a masaż taki działa regenerująco i odżywczo, może niwelować bóle reumatyczne i zeszywnienia mięśni, redukować tkankę tłuszczową, cellulit i zmarszczki przez co skóra staje się gładka i elastyczna.

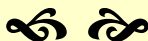
Odmiany miodów nektarowych różnią się przede wszystkim barwą, następnie smakiem, konsystencją, aromatem, kwasowością itd. Barwę i konsystencję widzimy w opakowaniu (słoiku), pozostałe parametry nie. Na bazarach, targowiskach itp. miody oferowane przez sprzedawców, pszczelarzy można degustować, ale degustujący nie jest w stanie rozpoznać pochodzenie miodu, czyli rośliny, z której pszczoły pobierały nektar. Musi polegać na informacji sprzedającego o nazwie miodu. Jest na to sposób, a mianowicie, można miód poddać badaniu na zawartość pyłków roślin, z których pszczoły pobierały nektar, ale powinien to zrobić pszczelarz. Są takie laboratoria, które te badania wykonują. Badanie zleca pszczelarz na własny koszt i otrzymuje certyfikat, że np. miód rzepakowy zawiera 45% pyłków przewodnich rzepaku i wtedy mamy 100% pewności, że miód jest rzepakowy, ale wtedy cena takiego miodu jest wyższa niż miodu bez certyfikacji. Można trafić na takich sprzedawców, którzy mają certyfikaty na niektóre miody (trafiłem).

Inne produkty pszczele zostaną opisane w następnym numerze kwartalnika.

Materiały źródłowe

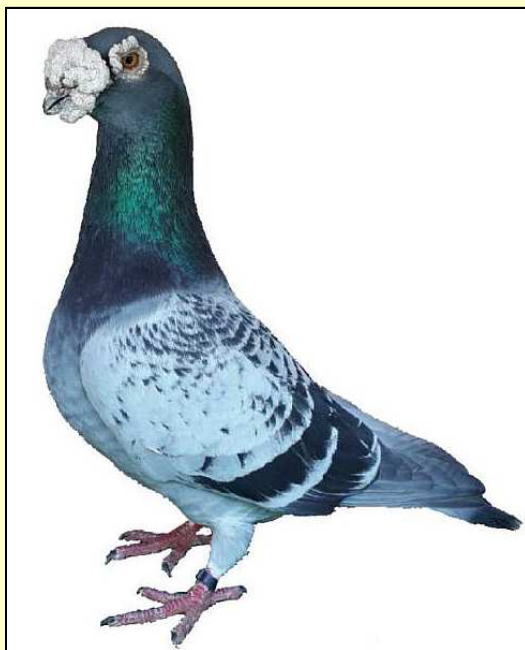
- Internet – *Wikipedia*, wolna encyklopedia
- *Zootechniczny Słownik Encyklopedyczny*, 1965
- B. Kędzia, E. Holderna-Kędzia, *Apiterapia*, Warszawa 2023
- A. Sulborska-Różycka, *Produkty Pszczele Dla Zdrowia i Urody*, LUTW Lublin 2026

Opracowanie: **Zdzisław Jakubanis**

Hiszpański pocztowy wystawowy

Mensajera Antigua Española

Pochodzenie

Jego początki sięgają XIX wieku i są wynikiem krzyżowania różnych ras gołębi, celem których było poszukiwanie cech sprzyjających lotowi i zdolnościom nawigacyjnym. W Hiszpanii, poprzez rygorystyczną selekcję, ustalono charakterystyczne cechy rasy, zachowując szczególnie charakterystyczną budowę głowy, a także inne cechy, które sprzyjają lotności.

Charakterystyka ogólna

Gołąb średniej wielkości, o zwartej budowie, wyprostowanej postawie, z linią pleców i ogona pod kątem około 45° do poziomu, o atletycznej, zwartej i harmonijnej budowie, oraz elegancji i dumnej postawie. Jego wyraziste i żywe spojrzenie emanuje witalnością i szlachetnością. Rozwój woskówek, brodawek pod dziobem i brwi, nadaje tej rasie unikalny wzór głowy, bardziej widoczny u samców i bardziej subtelny u samic. Przybliżona waga: samce 625 – 725, samice 525 – 625 gramów.

Cechy rasowości

Głowa:	szeroka, mocna, wypukła, tworząca z szyją linię progresywnie zaokrągloną, bez jakiegokolwiek kąta na karku; o szerokim czole, które decyduje o maksymalnej szerokości głowy. Głowa u samic jest węższa i mniejsza.
Oczy:	zgodne z kolorem upierzenia, jasne, błyszczące, na przedłużeniu linii pomiędzy górną i dolną częścią dzioba.
Brwi:	tworzą dwie białawe lub słomkowe okręgi, o zwartej strukturze. Zewnętrzny okrąg jest grubszy, a wewnętrzny cienki. U dorosłych osobników nie jest wadą, jeśli

Dziób:	przednia część brwi jest bardziej rozwinięta od strony dzioba, chociaż pożądane jest, aby miały one jednakową szerokość na całym obwodzie oraz równoległe oglądane z przodu i nie mogą wystawać poza ciemie ani utrudniać widzenia. średniej wielkości, gruby u nasady, górna część grubsza od dolnej, dobrze zamykające się. Górna część dzioba powinna stanowić kontynuację linii głowy, ale w związku z wiekiem linia staje się niewidoczna. Przedłużenie linii pomiędzy częściami dzioba, powinno przechodzić przez środek oka. Kolor dzioba nie ma znaczenia. Pod dolną częścią dzioba znajdują się trzy brodawki o jednakowej wielkości, o strukturze podobnej do struktury woskówki. Dwie znajdują się po bokach, jedna w środku. Po osiągnięciu pełnej dojrzałości (4-5 lat) zlewają się ze sobą. Oglądane z przodu, łączą się z woskówkami, tworząc pierścień, charakterystyczny dla tej rasy. U samic brodawki są mniej widoczne, a w wielu przypadkach nie występują.
Woskówki:	w kształcie trójkątów, symetryczne i mącznobiałe. Woskówki sięgają niemal początku dzioba i z biegiem lat rozwijają się we wszystkich kierunkach, głównie w kierunku czoła. W czwartym lub piątym roku życia mają strukturę podobną do kalafiora. U samic jest mniej widoczna.
Szyja:	średniej długości i mocna, o kształcie ściętego stożka, z szeroką podstawą, zwęża się w kierunku głowy, dobrze upierzona i lśniąca. Podgardle dobrze zaokrąglone.
Pierś:	oglądana z przodu zaokrąglona, proporcjonalna i silnie umięśniona, oglądana z boku wyraźnie widoczny mostek, dający wrażenie wypukłości i tworzący krzywiznę, ciągnącą się w kierunku piersi i szyi.
Plecy:	szerokie, zwężający się od szyi w kierunku ogona, pod kątem około 45° do poziomu
Skrzydła:	górna część i przedramiona są bogato upierzone, mocne, krótkie i przylegające do ciała. Mają szerokie lotki I i II rzędu, noszone na ogonie, nie sięgające do końca sterówek i nie krzyżujące się z sobą. Rozłożone skrzydła są nieco zakrzywione.
Ogon:	średniej długości, nieco dłuższy niż skrzydła, noszony w prostej linii z plecami i nie dotyka podłoża.
Podudzia:	średniej długości, mocne; skoki gładkie, czerwone. Kolor pazurków zgodny z kolorem upierzenia.
Upierzenie:	bogate, jedwabiste i przylegające do ciała.

Kolory i rysunki

Kolory podstawowe: dominujący niebieski i czerwony.

Wszystkie kolory muszą być intensywne i o jednakowym natężeniu, jednak ciemniejsza jest głowa, szyja i górna część piersi.

Odmiany barwne główne (A) i zmodyfikowane (B)

A. Niebieski z pasami, niebieski grochowy, ciemnoniebieski grochowy, czarny, czerwony z pasami, czerwony grochowy, ciemnoczerwony grochowy, biały.

B. Popielaty, indygo z pasami, andaluzyjski niebieski, homozygotyczny andaluzyjski niebieski, jasnoniebieski z pasami, jasnoniebieski grochowy, pstry.

Duże wady

Wąski i/lub mocno wydłużony korpus; pozioma postawa; zbyt długie lub krótkie nogi; wąska, kanciasta głowa, długi, cienki i/lub spiczasty dziób; wąska i/lub długa szyja; słabo rozwinięte woskówki, gładkie, asymetrycznie ukształtowane; brak brodawek pod dziobem u dorosłych samców (4-5 lat); cienkie brwi, pozbawione mięsistej struktury, lub nadmiernie rozwinięte, utrudniające widzenie. Kolor brwi inny niż białawy lub słomkowy. Brak gładkiej struktury upierzenia.

Dane do oceny

Ogólny wygląd – postawa – budowa korpusu – kształt głowy – dziób, woskówki, brwi – upierzenie.

Obrączka numer 9

Według wzorca hiszpańskiego
MKU

Olbrzym transylwański

Historia rasy

Rzeczony rasy rozpoczął się w 2008 roku. W powstaniu olbrzyma transylwańskiego miały udział następujące rasy: olbrzym belgijski, olbrzym srokacz, kalifornijski oraz niestandardyzowana, populacja rustykalna.

Rasa została uznana przez rumuńską Krajową Agencję Zootechniki ANZ (Agenția Națională pentru Zootehnie) w marcu 2016 r. (Certyfikat nr 2 z dnia 17.03.2016 r.).

Uznana w Unii Europejskiej zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1012 z dnia 8 czerwca 2016 r. w sprawie zootechnicznych i genealogicznych warunków dotyczących hodowli zwierząt hodowlanych czystorasowych [i mieszańców świń], handlu nimi i wprowadzania ich na terytorium Unii oraz handlu ich materiałem biologicznym wykorzystywanym do rozrodu i jego wprowadzania na terytorium Unii oraz zmieniające rozporządzenie (UE) nr 652/2014, dyrektywy Rady 89/608/EEG i 90/425/EEG i uchylające niektóre akty w dziedzinie hodowli zwierząt („Rozporządzenie w sprawie hodowli zwierząt”).

Ewolucja i wygląd rasy

Rasa nie zmieniła się znacząco między 2010 a 2026 rokiem, z wyjątkiem tego, że ma teraz liczne stada hodowlane o solidnym pokroju oraz wielu oddanych i wysoce kompetentnych hodowców. Dzięki temu udało się uniknąć ryzyka nadmiernego inbredu.

Wzorzec rasy

Olbrzym transylwański

RU: Uriașul de Transilvania F: Geant de Transylvanie D: Transsilvanische Riese
Kraj pochodzenia: Rumunia

Pozycje do oceny

Pozycje do oceny	Punkty
1. Masa ciała	10
2. Typ i budowa	20
3. Okrywa włosowa	20
4. Głowa i uszy	15
5. Rysunek	15
6. Barwa okrywy	15
7. Opieka i zdrowie	5
Razem	100

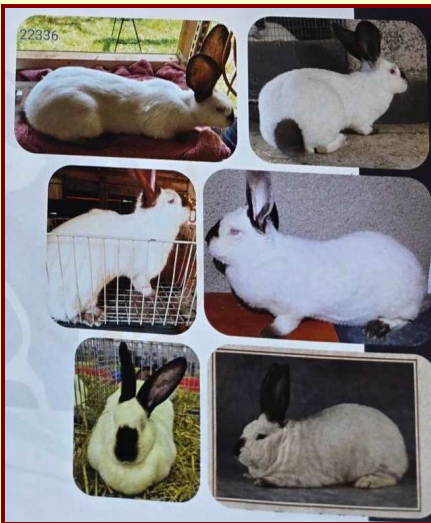
Pozycja 1 – masa ciała

Kg	od 5,00 do 5,49	od 5,50 do 5,99	od 6,00 do 9,00
Pkt	8	9	10

Pozycja 2 – typ i budowa

- ciało wydłużone (45-60 cm), cylindryczne, z szerokim i wysokim tułowiem oraz solidną strukturą kości;
- proporcjonalna budowa ciała, dobrze rozwinięte umięśnienie zarówno przodu, jak i tyłu, które u obu płci są jednakowo szerokie;
- przednie kończyny silne, podtrzymują ciało w średniej lub wysokiej postawie;
- tylne kończyny silne i w ruchu ustawione równoległe do ciała;
- ogon trzymany blisko ciała.

Wady dopuszczalne typu i budowy

- wady wymienione w części ogólnej;
- słabo rozwinięte umięśnienie;
- smukła budowa;
- brak cylindrycznego kształtu sylwetki;
- wystające lub opadające łopatki;
- zbyt niska postawa;
- lekko "niedźwiedzia/płaska łapa";
- duże podgardle u samic.

Wady niedopuszczalne typu i budowy

- wady wymienione w części ogólnej;
- oczywiste odchylenia od typu i pokroju.

Pozycja 3 – okrywa włosowa

- sierść średniej długości z gęstym, równomiernym podszyciem;
- uszy dobrze pokryte włosiem;
- długość okrywy u dorosłych osobników wynosi od 3 do 4 cm.

Wady dopuszczalne okrywy włosowej

- rzadkie podszycie, sierść zbyt miękka lub szorstka.

Pozycja 4 – głowa i uszy

- głowa mocna i dobrze zaokrąglona u samców, natomiast u samic nieco delikatniejsza;
- policzki szerokie, mocne i pełne, z dobrze rozwiniętą, kostną podstawą;
- wielkość głowy jest proporcjonalna do tułowia;
- uszy grube, mocne, dobrze osadzone na głowie i noszone prosto w kształcie litery „V”;
- końcówki uszu zaokrąglone;
- długość uszu powinna być proporcjonalna do długości tułowia: minimum 15 cm, najlepiej 16-18 cm, maksimum 19 cm.

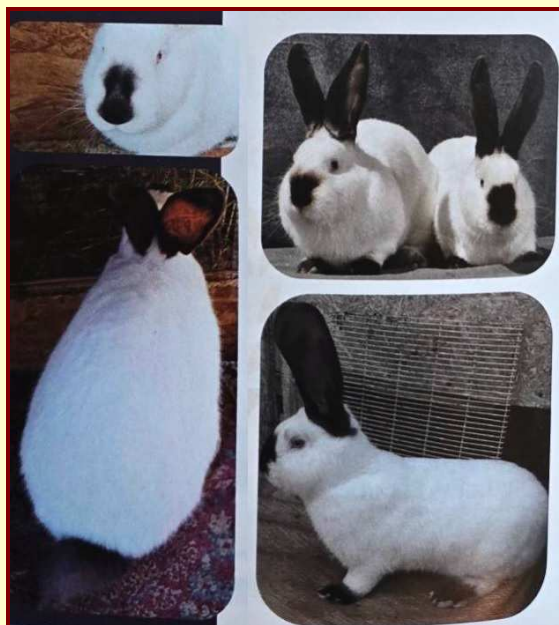

Wady dopuszczalne głowy i uszu

- mała głowa;
- zwężająca się w części przedniej;
- pofałdowane lub cienkie uszy;
- brak harmonii między długością tułowia a długością uszu.

Wady niedopuszczalne głowy i uszu

- długość uszu mniejsza niż 15 cm lub większa niż 19 cm;
- uszy opadające lub zwisające (wiotkie).

Pozycja 5 – rysunek

- rysunek ubarwienia himalajskiego obejmuje maskę nosową, uszy, przednie i tylne kończyny oraz ogon;
- maska ma kształt klepsydry, zakrywa pysk i sięga do boków szczęki. Nie powinna sięgać powyżej oczu;
- rysunek uszu wyraźnie zaznaczony u nasady;
- rysunek przednich kończyn sięga do okolicy nadgarstka, a rysunek tylnych kończyn obejmuje palce;
- ogon zabarwiony od nasady aż po koniec.

Wady dopuszczalne rysunku

- niewyraźny rysunek;
- asymetryczna lub nieregularna maska;
- maska bardziej owalna niż w kształcie klepsydry;
- rysunek kończyn zbyt ograniczony;
- rysunek podgardla lub brwi.

Wady niedopuszczalne rysunku

- maska zbyt duża, sięgająca poniżej linii warg lub powyżej poziomu oczu;
- całkowity brak rysunku na niektórych kończynach.

Pozycja 6 – barwa okrywy

- dominującym kolorem jest biel, bez szarych lub żółtawych nalotów, kolor rysunku może być czarny, brązowy lub niebieski;
- kolor rysunku powinien być intensywny, dobrze wybarwiony i najlepiej czysty, z jak najmniejszą ilością włosów innego koloru;
- oczy czerwone, pazurki rogowe.

Wady dopuszczalne barwy okrywy

- jasny kolor rysunku;
- obecność białych lub siwych włosów (w zakresie rysunku).

Wady niedopuszczalne barwy okrywy

- wybarwione włosy w miejscach innych niż wzorcowy rysunek lub w brwiach i na podgardlu (mogą pojawić się podczas linienia zimowego w bardzo mroźną pogodę lub z powodu zanieczyszczeń genetycznych /ubarwienie sallandzkiego);
- niewybarwione pazurki (występują tylko na całkowicie niewybarwionych kończynach – dlatego bardzo rzadko).

Pozycja 7 – Opieka i zdrowie.

Postanowienia ogólne.

szkolenie sędziów EE oceniających króliki - Kluż-Napoka/Rumunia - marzec 2026

<https://www.facebook.com/photo?fbid=1529977742464900&set=pcb.1529978655798142>

Źródło: materiały szkoleniowe EE

Zgodnie z wymogami „Wzorca królików rasowych”, Włodzimierz Klewin, 2017

opracowanie Małgorzata Zduńczyk
kwiecień 2026

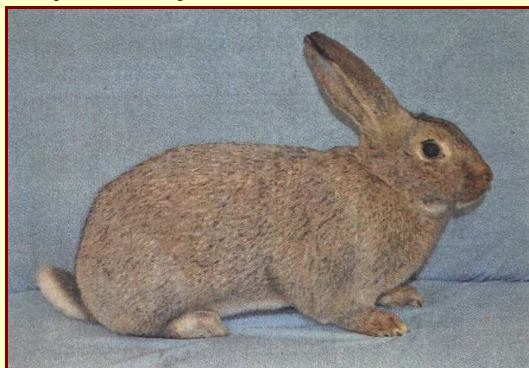

Srebrzysty św. Huberta

14. Saint Hubert Silber (St H Si)

F: Argenté de Saint Hubert

Grupa 2 – rasy średnie

Pozycje do oceny

Punkty

1. Waga	10
2. Kształt, typ, budowa	20
3. Okrywa włosowa	20
4. Srebrzystość i wyrównanie	15
5. Umaszczenie i wyrównanie	15
6. Umaszczenie pośrednie i dolne	15
7. Opieka i zdrowie	5

Razem 100

1. Waga

Kg	od 4,00 do 4,24	od 4,25 do 4,49	od 4,50 do 5,550
Punkty	8	9	10

2. Kształt, typ i budowa

Tułów jest szeroka, dobrze rozwinięta i nieco wysklepiona; szyja krótka, kark mocny; linia grzbietu prawie prosta, dobrze zaokrąglona w tylnej części grzbietu. Klatka piersiowa jest wypełniona, barki dobrze umięśnione. Uszy są mocne, proporcjonalne do wielkości ciała, o długości od 12,0 do 14,5 cm; kończyny średniej długości i mocne. Samice są nieco bardziej smukłe. U starszych samic dopuszczalne jest małe, dobrze uformowane podgardle.

Wady małe: patrz „Ogólne”.

Wady duże: patrz „Ogólne”. Długość uszu poniżej 11,0 cm i powyżej 15,5 cm.

3. Okrywa włosowa

Srebrzysty św. Huberta ma średniej długości sierść, gęstą i wyrównaną okrywę włosową oraz gęste podszycie. Uszy są dobrze owłosione.

Wady małe i Wady duże: patrz „Ogólne”.

4. Srebrzystość i wyrównanie

Srebrzystość jest spowodowana pojedynczymi, równomiernie rozłożonymi, krótko zakończonymi włosami okrywowymi o srebrzystobiałym kolorze. Powinna być ona obecna na całym ciele, z wyjątkiem koloru podstawowego na brzuchu, spodniej stronie ogona oraz wewnętrznej stronie przednich i tylnych kończyn. Wszystkie srebrzyste części futra, powinny być równomiernie srebrzyste, niczym cienka, mroźna powłoka. W zależności od intensywności, srebrzenie może być mocne, średnie lub słabe. Preferowana jest średnia srebrzystość.

Wady małe: dość słaba, lub zbyt silna srebrzystość; zbyt długa, lub nierównomierna srebrzystość na owłosieniu, także nierównomiernie rozłożona.

Wady duże: srebrzystość ponad miarę; mocno zróżnicowane natężenie srebrzystości na sierści. Całkowity brak srebrzystości na poszczególnych częściach futerka, z wyjątkiem obszarów typu dzikiego, o których mowa powyżej.

5. Umaszczenie i wyrównanie

Umaszczenie jest szarobrązowe, dzikie. Brzegi uszu są czarne i wyraźnie zaznaczone. Czarnobiałe włosy ościste wystają poza brązowe włosy okrywowe i powinny być równomiernie rozłożone na całej widocznej powierzchni ciała. Umaszczenie na brzuchu, spodniej stronie ogona oraz wewnętrznej stronie przednich i tylnych kończyn jest białe. Kolor oczu jest brązowy, a pazurki ciemnorogowe.

Wady małe: nieco matowa barwa sierści; głowa, uszy, klatka piersiowa, przednie kończyny lub dolna strona ogona nieco jaśniejsze lub ciemniejsze od reszty ciała; nieco rdzawy odcień umaszczenia. Wąskie lub niewyraźnie zaznaczone brzegi uszu. Nieco inna, kremowa sierść na brzuchu. Nieco jaśniejszy kolor pazurków.

Wady duże: białe plamy w umaszczeniu tułowia lub/i na brzegach uszu. Wyraźnie inna, podpalana lub brązowa sierść na brzuchu. Mocna rdzawość. Dwa lub więcej kolorów oczu lub pazurków niż wymagane.

6. Umaszczenie pośrednie i dolne

Pośrednie umaszczenie sierści jest jasnorude i wyraźnie ograniczone. Dolna warstwa owłosienia jest ciemnoniebieska. Podszerstek na brzuchu jest również ciemnoniebieski; podszerstek na spodniej stronie ogona nie jest brany pod uwagę.

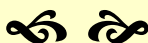
Wady małe: słaba barwa pośrednia. Dolna warstwa owłosienia przeplatana lub jaśniejsza u samej nasady włosa. Słabe lub brak umaszczenia wokół odbytu i na wewnętrznej stronie tylnych kończyn.

Wady duże: całkowity brak umaszczenia pośredniego. Mocno przeplatane umaszczenie u nasady sierści; czysto białe umaszczenie sierści u nasady. Całkowity brak niebieskiego umaszczenia na brzuchu.

7. Opieka i zdrowie

Patrz „Ogólne”.

Według Europa Standard 2024
MKU

Filatelistyka

1. **Pocшта Republiki Kiribati** (państwo wyspiarskie na Oceanie Spokojnym o powierzchni 726 km² i liczbie ludności ok. 135 000, klimat równikowy) wprowadziła do obiegu pocztowego w roku 1997 znaczki przedstawiające dzikie ptaki, od lewej: gołębie skalne i muszkatele szarogłowe.

2. **Pocшта Niue** (wyspa koralowa na Oceanie Spokojnym o powierzchni 260 km², oddalona 2400 km od Nowej Zelandii na płn-wsch. Stowarzyszona z Nową Zelandią. Klimat tropikalny) wprowadziła do obiegu pocztowego w roku 2000 znaczki pocztowe przedstawiające dzikie ptaki, od lewej: modrzyk zwyczajny, płomykówka, loreczka modroczapkowa i owocożer krasnogłowy.

3. **Poczta Republiki Nikaragui** (państwo w Ameryce Środkowej) wprowadziła do obiegu pocztowego w roku 1985 znaczki pocztowe przedstawiające drób domowy, od góry: gęś, indyk, perlica, bażant, kaczka i kura.

4. **Poczta Republiki Indonezji** wprowadziła do obiegu pocztowego w roku 1999 blok pocztowy, prezentujący zwierzęta domowe: gołębia, psy, kota, gęsi, kaczkę, kury i króliki.

5. **Poczta Polska** wprowadziła do obiegu pocztowego w roku 1967 znaczki pocztowe prezentujące motyle dzienne, góra od lewej: modraszek orion, polowiec szachownica, siarecznik, pokrzywnik, rusałka żałobnik, mieniak tęczowiec, paź królowej, rusałka pawik i rusałka admirał.

6. **Poczta Polska** wprowadziła do obiegu pocztowego w roku 1970 znaczki pocztowe przedstawiające polskie ptaki łowne, góra od lewej: batalion, cietrzew, kuropatwa, słonka zwyczajna, grzywacz, głuszc, kaczka krzyżówka i bażant.

Prezentowane walory filatelistyczne pochodzą ze zbiorów pana Janusza Marchelskiego i Stanisława Zająca (polskie).

Opracowanie: Zdzisław Jakubanis